

O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni
Saqlash vazirining 2025 yil “23”
iyundagi 180-son buyrug‘iga
Ilova

**"TIZZA BO‘G‘IMINING YON BOG‘LAMLARINING SHIKASTLANISHI"
NOZOLOGIYASI BO‘YICHA TIBBIY XIZMAT KO‘RSATISH MILLIY KLINIK STANDARTI**

TOCHKENT 2025

"TASDIQLAYMAN"
RITOATM direktori
M.E. Irismetov

» _____ 2025 yil

**"TIZZA BO'G'IMINING YON BOG'LAMLARINING SHIKASTLANISHI"
NOZOLOGIYASI BO'YICHA MILLIY KLINIK STANDARTLAR**

TOSHKENT 2025

XKT-10/11 bo'yicha kodlanishi:	Nozologik nomlanishi:	Nozologiya bo'yicha ambulatoriya sharoitida tashxislash va davolash uchun jalb etiladigan mutaxassislar		Nozologiya bo'yicha statsionar sharoitda tashxislash va davolash uchun jalb etiladigan mutaxassislar	
		Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassislar	Qo'shimcha jalb etiladigan mutaxassislar	Asosiy nazorat qiluvchi mutaxassislar	Qo'shimcha jalb etiladigan mutaxassislar
S83.4	Yon bog'lamning (tashqi) (ichki) cho'zilishi, uzilishi va haddan tashqari zo'riqishi	Oilaviy shifokor Travmatolog- Ortoped	rentgenolog ultratovush diagnostikasi bo'yicha mutaxassis	Travmatolog- Ortoped	anesteziolog terapevt
NC93.50	Tizza bo'g'imining medial kollateral bog'lami cho'zilishi yoki haddan tashqari zo'riqishi, yorilish bundan mustasno	Oilaviy shifokor Travmatolog- Ortoped	rentgenolog ultratovush diagnostikasi bo'yicha mutaxassis	Travmatolog- Ortoped	anesteziolog terapevt
NC93.51	Tizza bo'g'imining lateral kollateral bog'lami cho'zilishi yoki haddan tashqari zo'riqishi, yorilish bundan mustasno	Oilaviy shifokor Travmatolog- Ortoped	rentgenolog ultratovush diagnostikasi bo'yicha mutaxassis	Travmatolog- Ortoped	anesteziolog terapevt
NC93.52	Tizza bo'g'imining medial kollateral bog'lami uzilishi	Oilaviy shifokor Travmatolog- Ortoped	rentgenolog ultratovush diagnostikasi bo'yicha mutaxassis	Travmatolog- Ortoped	anesteziolog terapevt
NC93.53	Tizza bo'g'imining lateral kollateral bog'lami uzilishi	Oilaviy shifokor Travmatolog- Ortoped	rentgenolog ultratovush diagnostikasi bo'yicha mutaxassis	Travmatolog- Ortoped	anesteziolog terapevt

"TIZZA BO'G'IMINING YON BOG'LAMLARINING SHIKASTLANISHI"
NOZOLOGIYASI BO'YICHA TASHXISLASH, DAVOLASH, REABILITATSIYA VA DISPANSERIZATSIYA TADBIRLARI

Diagnostik tadbirlar	Tibbiy xizmatlar nomi	Tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha					Xizmat ko'rsatish yoki tekshiruvni o'tkazish minimal soni (har bir davolangan holat uchun)	Davolash muddati
		Ambulator yordam		Statsionar yordam				
		OSHP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
Основной специалист (врач) консультант	Tibbiy ko'rik Shikoyatlar: <ul style="list-style-type: none"> Tizzaning yon tomonlarida og'riq. Shikastlangan joyda shish. Nostabillik - tizza chiqib ketish hissi. Анамнез : kontaktsiz rotatsion jaroxat, tashqi tomondan zarba Fizikal tekshiruv.: <u>Ko'rikda:</u> <ul style="list-style-type: none"> tizza bo'g'imining gemartrozi. tizza bo'g'imida harakatlarning keskin cheklanishi. Paypaslab ko'rilganda quyidagilar aniqlanadi: <ul style="list-style-type: none"> tizza bo'g'imi sohasida og'riq; "tizza qopqog'i qalqish" simptomi musbat; 	Oilaviy shifokor	Travmatolog-Ortoped	Travmatolog-Ortoped	Travmatolog-Ortoped	Travmatolog-Ortoped	1 marta	

	<ul style="list-style-type: none"> • valgus va varus yuklamasi sinovini o'tkazishda patologik nostabillik. 							
Izoh:								
Mutaxassis (shifokor) maslahati (qo'shimcha)	Terapevt Anesteziolog- reanimatolog Endokrinolog				+	+	1 marta	
Izoh: Operativ aralashuvga tayyorgarlik ko'rish jarayonida zarurat tug'ilganda qo'shimcha mutaxassislarning maslahati o'tkaziladi, shuningdek, kerak bo'lsa boshqa tor doiradagi mutaxassislar bilan ham maslahat o'tkaziladi.								
Laborator tekshiruvlar Asosiy:	<ul style="list-style-type: none"> • umumiy qon tahlili; • siydikning umumiy tahlili; • qon guruhi va rezus-omilni aniqlash; • koagulogramma; • qonning biokimyoviy tahlili; • odam immunitet tanqisligi virusiga qon; • Vasserman reaksiyasiga qon; • Qonning biokimyoviy tahlili; • HbsAg, Anti-HCV ga qon; 				+	+	1 marta	
Izoh: Ushbu guruh patologiyalari uchun maxsus laboratoriya tekshiruvlar mavjud emas. Ular operatsiyaga tayyorgarlik bosqichida o'tkazilishi mumkin bo'ladi.								

Laborator tekshiruvlar Qo'shimcha:	• Troponin va D-dimer qon tahlili				+	+	+	1 marta	
Izoh: Hamroh yurak kasalliklarida qo'llaniladi									
Instrumental tekshiruvlar Asosiy:	Rentgenografiya	-	+	+	+	+	+	1 marta	
	MRT	-	+	+	+	+	+	1 marta	
	EKG.		+	+	+	+	+	1 marta	
Izoh: Hamroh sinishlarni aniqlash uchun rentgenografiya o'tkaziladi. Yon boylam shikastlanishining joylashuvi va xususiyatini aniqlash uchun esa MRT qilinadi.									
Instrumental tekshiruvlar Qo'shimcha	Kompyuter tomografiyasi (MSKT)					+	+	1 marta	
	Ultratovush tekshiruvi (UTT)					+	+	1 marta	
	ExoKG					+	+	1 marta	
Izoh: Suyak shikastlanishlari mavjud bo'lganda MSKT o'tkaziladi. MRT tekshiruvini o'tkazish imkoniyati bo'lmaganda ultratovush tekshiruvi amalga oshiriladi. Yurak bilan bog'liq qo'shimcha kasalliklar mavjud bo'lsa, ExoKG o'tkaziladi.									
* STATSIONAR DAVOGA KO'RSATMA: III darajali tizza bo'g'imi yon bog'lami jaroxati									

DAVOLASH TADBIRLARI

Medikamentoz davo

Davolash tadbirlari (asosiy medikamentoz davolar)		Tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha					O'rtacha sutkalik dozasi	Bir kurslik dozasi
		Ambulator yordam		Statsionar yordam				
		OSHP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
Dori-vositaning (xalqaro patentlanmagan) nomi	Dori-vositaning dozasi va qo'llanilishi							
Izoh: Ushbu guruh patologiyalarida maxsus medikamentoz davolash ko'zda tutilmagan								

Davolash tadbirlari (qo'shimcha medikamentoz davolar)		Tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha					O'rtacha sutkalik dozasi	Bir kurslik dozasi
		Ambulator yordam		Ambulator yordam				
Dori-vositaning (xalqaro patentlanmagan) nomi	Dori-vositaning (xalqaro patentlanmagan) nomi	OSHP/OP	OSHP/ OP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari		
Antibiotiklar	Antibiotikoterapiya bo'yicha yo'riqnoma va protokollarga ko'ra				+	+	Antibiotikoterapiya bo'yicha yo'riqnoma va protokollarga ko'ra	yo'riqnoma bo'yicha
Analgetiklar	yo'riqnoma bo'yicha				+	+	yo'riqnoma bo'yicha	yo'riqnoma bo'yicha
Nosteroid yallgi'lanishga qarshi dori vositalari	yo'riqnoma bo'yicha				+	+	yo'riqnoma bo'yicha	yo'riqnoma bo'yicha
Izoh: Qo'shimcha dori vositalari infeksiyon asoratlarning oldini olish maqsadida hamda operatsiyadan keyingi davrda og'riq qoldiruvchi vositalar sifatida qo'llaniladi.								

REJALI JARROHLIK AMALIYOTI

Davolash tadbirlari (operativ davu)	Rejali tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha				
	Ambulator yordam		Statsionar yordam		
Jarrohlik amaliyoti/aralashuv/muolaja nomi	OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari
Yon bog'lamni tikish.				+	+
Yon bog'lam autoplastikasi				+	+
Butsimon bog'lamlar autoplastikasi				+	+
Qisman meniskektomiya				+	+
Izoh: Yuqorida ko'rsatilgan operativ muolajalar ularni qo'llash tajribasiga ega bo'lgan ortoped tomonidan o'tkazilishi lozim					

PARHEZ STOLI/DIETA

Ovqatlanish tartibi	Tibbiy yordam ko'rsatish darajasi va turi bo'yicha				
	Ambulator yordam		Statsionar yordam		
Parhez stoli va uning davomiyligi	OShP/OP	KTMP	Tuman (shahar) shifoxonalari	Viloyat darajasidagi tibbiyot muassasalari	Respublika darajasidagi tibbiyot muassasalari
15 – stol	+	+	+	+	+

DISPANSERIZATSIYA

Dispanserizatsiya tadbirlari	Tibbiy xizmatlar nomi	OShP/OP	KTMP	Tadbirlar minimal soni	Dispanser nazorati muddati
Mutaxassis (shifokor) maslahati	1. Statsionardan keyingi kuzatuv	+	+	1 marta	1 yil
	2. Dispanser nazorati	+	+	1 marta	Holati yaxshilanguncha
	...				
Izoh: Bemorlarning ahvoli yaxshilangunga qadar dispanser nazorati olib boriladi					
Лабораторные исследования	MPT		+	1 marta	
Izoh: Davolash natijalarini nazorat qilish maqsadida amalga oshiriladi.					

BIRLAMCHI, IKKILAMCHI VA UCHLAMCHI PROFILAKTIKA/ SKRINING

Profilaktika tadbirlari	Tibbiy xizmatlar nomi	OSHP/OP	KTMP	Tadbirlar minimal soni	Reabilitatsiya muddati
Mutaxassis (shifokor) maslahati	1. Statsionardan keyingi kuzatuv	+	+	1 marta	1 yil
	2. Dispanser nazorati	+	+	1 marta	1 yil
Izoh:					
Laborator tekshiruvlar					
Instrumental tekshiruvlar					

Izoh: davolash natijalarini nazorat qilish uchun amalga oshiriladi.					
Profilaktika usullar	Birlamchi profilaktika yon bog'lamlar shikastlanishida sportchilar va og'ir jismoniy mehnat bilan shug'ullanuvchi shaxslarda o'tkaziladi va sport va mehnat bilan shug'ullanish vaqtida maxsus tizza uchun ortezi taqish, shuningdek, son mushaklarini mustahkamlashdan iborat.	+	+	1	1 yil
	Ikkilamchi profilaktika: tizza bo'g'imi yon bog'lamlari jarohatlarini erta tashhislash, shuningdek, o'z vaqtida konservativ va operativ davolashga qaratilgan.	+	+	1	1 yil
	Uchlamchi profilaktika: davolanish jarayonida asoratlarning oldini olish, shuningdek, reabilitatsiya choralari o'z ichiga oladi.	+	+	1	1 yil
Izoh: Profilaktik chora-tadbirlar oilaviy shifokor va ortoped-travmatolog shifokorlari tomonidan amalga oshiriladi.					
Profilaktika tadbirlari (medikamentoz)					
Profilaktik fito/dori vositalarining (xalqaro patentlanmagan) nomi	Profilaktik fito/dori vositalari dozirovkasi va qo'llanilishi	Uy sharoitida	OSHP/OP/ KTMP	O'rtacha sutkalik dozirovkasi	Bir kurslik dozirovka
Izoh: Yon boylamlar shikastlanishining oldini olish maqsadida dori-darmon vositalarini qo'llash nazarda tutilmagan.					

REABILITATSIYA

Reabilitatsiya tadbirlari	Tibbiy xizmatlar nomi	Uy sharoitida	OSHP/OP / KTMP	Statsionar sharoitida	Tadbirlar minimal soni	Reabilitatsiya muddati
Konservativ davolash	1.LFK	+	+		Doimiy	1 yil
	2. Ortez va shinalarni taqib yurish	+	+	-	Doimiy	6 oygacha
Izoh: Reabilitatsiya tadbirlari jarohatning og'irlik darajasiga va davolash turiga (konservativ, operativ davolash) qarab						

o'tkaziladi						
Laborator tekshiruvlar			+	+	1	
Izoh: bu nozologiya bo'yicha laboratoriya tekshiruvlari o'tkazilmaydi						
Instrumental tekshiruvlar						
Izoh: Ko'rsatmalarga ko'ra, hamroh patologiyalarni aniqlashning boshqa tashxislash usullari ham tayinlanishi mumkin						
Reabilitatsion usullar	1. Fizioterapiya	-	+	-	3 oyda 1 marta	1 yil
	2. LFK	+	+	-	Doimiy	1 1 yil
	3. Ortez va shinalarni taqib yurish	+	+	+	Doimiy	6 oygacha
Izoh: Reabilitatsiya oilaviy shifokor va ortoped tomonidan olib boriladi, zarurat tug'ilganda fizioterapevt ham jalb etilishi mumkin.						
Davolash tadbirlari (medikamentoz davo)						
Dori-vositaning (xalqaro patentlanmagan) nomi	Dori-vositaning dozirovkasi va qo'llanilishi	Uy sharoitida	OSHP/OP/ KTMP	Statsionar sharoitida	O'rtacha sutkalik dozirovkasi	Bir kurslik dozirovka
Izoh: Reabilitatsiya tadbirlari o'z ichiga maxsus dori-darmon bilan davolashni olmaydi						

Izoh:
ko'rsatmalarga ko'ra, hamroh patologiyalarni aniqlashning boshqa usullari ham tayinlanishi mumkin

Mazkur klinik protokol va standartlar O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vaziri o'rinbosari Basitxanova E.I, Tibbiy sug'urta boshqarmasi boshlig'i Sh. Almardanov, klinik protokollar va standartlarni ishlab chiqish va joriy etish bo'limi boshlig'i Sh.R. Nurimova boshchiligida, Klinik protokollar va standartlarni ishlab chiqish va joriy etish bo'limi bosh mutaxassisi G.Djumayeva, yetakchi mutaxassisi N.Raximova tomonidan tashkiliy va uslubiy ko'magi asosida ishlab chiqilgan.